

УДК 378:005.6:61(410)

Камілла Магрламова, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри мовної підготовки
ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України”

РОЗВИТОК ЯКОСТІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Велика Британія має доволі розвинуту мережу вищих медичних навчальних закладів різного рівня акредитації, яка готує спеціалістів для потреб вітчизняної охорони здоров'я, а також фахівців для інших країн світу. У статті обговорені питання розвитку якості вищої медичної освіти в Великій Британії, висвітленні проблеми та визначенні основні стратегічні напрями подальшого розвитку медичної освіти та розроблення пріоритетних заходів, що мають бути вжиті законодавчою та виконавчою владою з метою розвитку медичної освіти.

Ключові слова: медична освіта, інтеграція освіти, Велика Британія, розвиток освіти, система європейської вищої освіти.

Лит. 15.

Kamilla Mahrlamova, Ph.D. (Pedagogy), Lecturer of the Language Training Department State Establishment “Dnipropetrovsk Medical Academy of the Ministry of Health of Ukraine”

DEVELOPMENT OF THE QUALITY OF HIGHER MEDICAL EDUCATION IN GREAT BRITAIN

The UK has a well-developed network of higher educational institutions of varying degrees of accreditation, which trains specialists for the needs of their healthcare, as well as specialists from other countries of the world. The article discusses the issue of developing the quality of higher medical education in the UK, highlighting the issues and defining the main strategic directions for the further development of medical education and developing priority measures to be taken by the legislative and executive authorities for the development of medical education.

In the age of globalization and the internationalization of European higher education, the issue of mutual recognition of curricula and programs, qualification levels of education, assessments, and so on. It is important to understand the principles of quality control education, licensing and accreditation of higher education institutions of different types and levels around the world. Accordingly, among the latest trends in the development of higher education as an international phenomenon, the integration (for example, European integration) of higher education, which aims to create a single educational space, is a special place.

Keywords: medical education, integration of education, Great Britain, the education development, the European higher educational system.

Постановка проблеми. Проблема стандартизації є важливою й першочерговою проблемою розвитку вищої освіти кожної країни, що прагне до євроінтеграції. З метою реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу (далі ЄС), забезпечення всебічного входження України у європейський політичний, правовий, економічний та освітній простір та створення передумов для набуття нашою державою членства у вище означеній організації Указами Президента затверджена Стратегія інтеграції України до ЄС. Україна є країною-учасницею Болонського процесу, що також накладає певні вимоги до системи її освіти. Відтак можемо сказати, що саме Болонський процес став поштовхом та засобом демократизації та інтеграції освіти, зокрема вищої освіти країни.

Як відомо, підписання Болонської декларації і розпочатий після того етап реформування європейської вищої професійної освіти медичними школами Європи були сприйняті стриманно. В основі такої обережності –

розуміння дуже високої ціни помилкових дій, які можуть порушити національні системи медичної освіти, що вже склалися, і тим самим призвести до зниження рівня медичної допомоги і погіршити стан здоров'я мільйонів людей. Проте, як відомо, Болонський процес викликаний об'єктивними чинниками об'єднання Європи [11,40].

Відповідно, серед новітніх тенденцій розвитку вищої школи як інтернаціонального явища особливе місце займає інтеграція (наприклад, євроінтеграція) вищої освіти, що має на меті створення єдиного освітнього простору.

Ці ознаки, на думку науковців, зумовлюють упровадження міжнародних стандартизованих систем моніторингу якості освіти; орієнтацію роботи вишів на наукові досягнення й інновації як джерело фінансування і навчальної роботи, і закладу в цілому; подальшу демократизацію системи його керування; ефективнішу комп'ютеризацію та інформатизацію діяльності закладу, спеціальностей, факультетів, кафедр; одночасне підвищення рівня фундаменталізації навчання і професіоналізації випускників [7, 24].

Більшість європейських вищих навчальних закладів укладають угоди про співпрацю, які стосуються різних аспектів викладання і навчання. Здебільшого ці угоди пов'язані з обміном студентами і викладачами. У деяких випадках ці зв'язки переростають у консорціуми й університетські мережі. Як правило, такі об'єднання навчальних закладів мають дуже обмежені права. Їх розглядають переважно як добровільні об'єднання ВНЗ для виконання конкретних освітніх проектів. Але робота з погодження вимог і освітніх стандартів, що проводиться учасниками консорціумів і університетських мереж, поза сумнівом, сприяє просуванню ідеї інтернаціоналізації вищої освіти [14, 15].

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчив, що якість освіти – системна категорія, тому доцільні поняття “якість навчання” і “якість підготовки”. Більшість науковців акцентують увагу на тому, що, по-перше, воно багатоаспектне, оскільки до безлічі його критеріїв належать кваліфікація викладачів, стан матеріальної й лабораторної бази, якість і кількість науково-методичної літератури, сучасність навчальних програм, якість професійних студентських практик та ін. Узагальнюючи, можна стверджувати, що якість підготовки – це здатність студента, майбутнього фахівця, відповідати вимогам галузі, до виконання завдань якої він готується у виші. Дефініція цього поняття включає як необхідність підсумовувати дієвість навчального процесу, так і можливість діагностування професійної компоненти випускника, а значить, і його готовність як фахівця без тривалої адаптації увійти у виробничу діяльність. Таким чином, моніторинг якості освіти може здійснюватися двома принципово різними шляхами – через контроль навчального процесу та контроль знань випускника. Безумовно, підвищення якості освіти неможливо без використання нормування професійних, навчальних, соціальних та інших характеристик освіти, а також педагога і студента. Таке поняття нормування може ефективно замінити в цьому випадку поняття “стандартизація”, оскільки останнє є ближчим до форми визначення процесу, ніж до його сутності, змісту [5, 24 – 26].

Проте, як зазначають автори цього підходу, для впровадження системи оцінки якості освітніх послуг необхідно мати, по-перше, чіткі уявлення про критерії якості освіти, а по-друге, висококваліфікованих фахівців з означеного питання. Моніторинг же якості освіти виявляє гостру необхідність створення незалежних

установ та інститутів, які були б спроможні оцінити якість надання освіти та підготовки фахівця тим чи іншим навчальним закладом, задля об'єктивної оцінки власного навчального процесу останнім та змоги планування його трансформації чи поліпшення.

Цій проблемі було присвячено всесвітню конференцію ЮНЕСКО (Париж, 1998 р.) з вищої освіти [11, 23], на якій підкреслювалося, що “проблема відповідності вищої освіти запитам суспільства і часу, її взаємодії з освітою в цілому, наукою і культурою набуває особливої важливості в період докорінних соціально-політичних і економічних перетворень у світі” [4, 26].

Зарубіжними науковцями визначені основні принципи Європейської системи забезпечення якості вищої освіти, в тому числі і медичної, зокрема: зацікавленість студентів і роботодавців, а також суспільства у високій якості вищої освіти; важливість автономії закладів і установ та усвідомлення ними відповідальності; наявність оптимальної й ефективної системи зовнішнього забезпечення якості, що відповідає своїй меті й не ускладнює роботу навчальних закладів більше, ніж це необхідно для виконання цією системою своїх завдань [8; 9].

Мета статті. Полягає у наданні аналізу основних положень розвитку якості вищої медичної освіти у Великій Британії.

Виклад основного матеріалу. Серйозні чинники, як розширення автономії ВНЗ, децентралізація і передача повноважень від центральних національних урядів регіональним органам влади і самим ВНЗ, привносять ще більше різноманітності в систему національної освіти, тим самим уповільнюючи їх міжнародну гармонізацію. Найлегше піддаються міжнародній стандартизації такі аспекти освіти, як структура навчального року і система оцінки знань. У питанні структури студентських і аспірантських навчальних програм спостерігається повільний рух до англо-американської моделі.

Важливим підтвердженням цієї ідеї стали Сорбонська і пізніше Болонська декларації. Підписана представниками міністерства освіти Франції, Німеччини, Італії і Великої Британії на зустрічі з нагоди дня заснування Сорбонського університету (25 травня 1998 року), яка містить визнання прагнення країн до інтернаціоналізації через поступову уніфікацію дипломів, освітньо-наукових ступенів, освітніх циклів і таким чином – до створення реального “єдиного простору європейської вищої освіти” [11; 12].

Важливим досягненням Болонського процесу стало підписання Болонської декларації (19 липня

1999 року), до якої приєдналися 45 країн, в їх числі і Україна, метою якого було створення спільної Зони європейської вищої освіти [15], що мало забезпечити привабливість цій самій освіті, підвищити її конкурентоспроможність й забезпечити подальше розширення і розвиток Європи. Для досягнення цих цілей були сформульовані завдання:

- створення системи зрозумілих усім кваліфікаційних ступенів вищої освіти;
- створення системи вищої освіти, заснованої на двох рівнях. Перший рівень повинен готувати студентів до використання своїх знань і умінь на ринку праці. Другий рівень повинен ґрунтуватися на успішному освоєнні першого рівня;
- створення системи накопичення і переведення (визнання) кредитів, тобто документів про здобуту попередню освіту для продовження освіти в іншій країні;
- мобільність студентів, викладачів, дослідників;
- співпраця в галузі управління якістю;
- створення європейського стандарту вищої освіти [13; 14; 15].

Основним документом, що регламентує процедури забезпечення якості освіти серед країн – учасниць Болонського процесу, є Стандарти та норми забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Цей документ, згідно з яким гарантування якості освіти здійснюється на інституціональному, національному та європейському рівнях, містить систему забезпечення якості вищої освіти:

- 1) стандарти та норми щодо забезпечення якості освіти на рівні ВНЗ;
- 2) стандарти та норми щодо зовнішнього забезпечення якості освіти (на рівні держави);
- 3) стандарти та норми щодо міжнародного (європейського) забезпечення якості освіти [5].

Усі стандарти та норми базуються на основних *принципах* гарантування внутрішньої та зовнішньої якості вищої освіти в європейському освітньому просторі:

- відповідальність ВНЗ за якість освіти та її гарантування;
- урахування інтересів суспільства щодо гарантування якості та забезпечення дотримання стандартів вищої освіти;
- удосконалення та покращення навчальних програм з огляду на входження у європейський освітній простір;
- оптимізація структури інституцій, які реалізують навчальні програми, та підвищення ефективності їхньої діяльності;
- прозорість зовнішньої експертизи щодо оцінювання якості освіти;

- удосконалення системи звітності ВНЗ та її прозорість, включаючи звітність щодо інвестування в освіту державних та приватних коштів;

- гарантування якості з огляду на її відповідність умовам результативності;
- можливість ВНЗ підтверджувати якість освіти як всередині країни, так і за кордоном;
- використовувати методи оцінювання якості не повинні стримувати розвиток освіти та її інноваційність [15].

Аналіз оригінальних наукових джерел свідчить, що *функції контролю та гарантування якості* освіти в європейському освітньому просторі здійснює *Європейська асоціація забезпечення якості вищої освіти* (European Network for Quality Assurance in Higher Education – ENQA).

За визначенням науковців, серед факторів, що впливають на освіту Великої Британії, слід виділити її прагматизм. На відміну від так званих “енциклопедичних” освітніх систем, у яких домінує принцип обов’язкового вивчення великої кількості дисциплін, наприклад, у Франції, в британській освітній системі головним є розвиток професіоналізму кожної особистості, що свідчить про демократичність системи британської освіти [1; 2; 6; 7].

Сфери освіти Англії й Уельсу та Північної Ірландії майже тотожні, освітня ж система Шотландії має свої національні особливості. Центральними органами управління освітою у цих регіонах, згідно із Законом про освіту (1944) є Міністерство освіти, Департамент освіти та науки (Department of Education and Employment), Національні збори Уельсу (National Assembly), Департамент освіти Шотландії (Department of Education), Департамент освіти Північної Ірландії [13].

Окремі психолого-педагогічні, історико-філософські, культурологічні, політичні та соціально-економічні аспекти реформування освітньої системи Великої Британії досить детально висвітлювали вітчизняні та зарубіжні вчені-компаративісти: Н. Бідюк, Г. Бутенко, А. Воскресенська, Т. Десятов, О. Джурицький, О. Кузнецова, В. Лапчинська, М. Ларіонова, Дж. Лоуеріс, З. Малькова, О. Матвієнко, Н. Ничкало, Е. Ніколас, О. Олейнікова, А. Сбруєва, С. Сисоєва, Н. Ханс, Б. Холмс та ін. [8; 9; 10].

Британська освітянська система презентується як надзвичайно складна, неоднорідна, в якій налічується велика кількість специфічних рис. Але в цьому контексті науковці наводять такі твердження щодо британської системи освіти. По-перше, система вищої освіти Об’єднаного

королівства Великобританії та Північної Ірландії являє собою одну з самих стійких європейських моделей освіти, що спирається на тривалу університетську традицію. По-друге, саме ця країна, раніше за інші європейські держави, усвідомила необхідність модернізації освітніх систем і зробила перший крок у цьому напрямку.

Актуальним у Великій Британії є питання розгляду стандартів внутрішнього забезпечення якості у ВНЗ, зокрема:

- політика закладу, тобто це певна система, стратегія, що спрямована на вироблення та забезпечення якості освіти, що надається закладом. Вона має бути доступно для широкого загалу й мати офіційний статус;

- затвердження, моніторинг та періодичний перегляд навчальних програм і дипломів. Це головним чином стосується вироблення механізму перегляду та моніторингу як навчальних програм закладу, так і його дипломів;

- навчальні ресурси та підтримка студентів, тобто ВНЗ має гарантувати, що наявні ресурси, які забезпечують навчальний процес, є достатніми і відповідають змісту тих програм, які пропонує заклад. На нашу думку, це концептуально важливе положення, адже це розширює навчальні можливості студента, надає йому змогу опрацювати матеріал і самостійно [14; 15].

Не менш вагомим є те, що взятий нами до розгляду варіант МСКО зосереджує увагу саме на вголошених цілях освітніх програм та на їх тривалості. В ньому встановлені сім ступенів, проте вони не визначаються як суворо регламентовані, перелічимо їх:

- Допочаткова освіта визначає стартовий вік на рівні 3 років, але разом з тим не виключає можливість реалізації окремих програм в більш ранньому віці.

- Початкова освіта.

- Перший етап середньої освіти (характеризується початком навчання різними вчителями з різних предметів).

- Другий етап середньої освіти. Стандартний вік входження на цей етап – 15 – 16 років. Також для цього рівня характерна наявність певної кількості програм, спрямованих на підготовку для проходження наступних етапів освіти.

- Післясередня не вища освіта.

- Перший етап отримання вищої освіти. Тут варто сказати, що на цьому ступені не ведуться науково-дослідницькі роботи, як наслідок цей рівень не веде до отримання більш високої кваліфікації.

- Другий етап отримання вищої освіти, що передбачає отримання більш високої кваліфікації,

а отже і проведення науково-дослідницької роботи.

- Сьома ступінь МСКО не пропонується, проте в нашій країні вона визначається як після дипломна освіта, а в зарубіжних країнах сюди відносять здобуття докторського звання [13].

Однією із важливих проблем міжнародної співпраці ВНЗ є *контроль* за якістю освіти як на національному, так і на міжнародному рівні. Розглянемо у цьому плані питання підвищення ефективності взаємодії ВНЗ різних країн, а також деякі проблеми гармонізації і міжнародної інтеграції національних систем вищої освіти, *контролю й оцінки якості освіти, ліцензування і акредитації* ВНЗ у світі.

Якість вищої освіти є основним показником рівня довіри до навчальних закладів, сумісності національних систем освіти різних країн та мобільності студентів. Забезпечення якості освіти є завданням багатоплановим і охоплює такі аспекти:

- наявність науково-педагогічних кадрів відповідного рівня кваліфікації, а також фінансових, матеріальних, інформаційних, навчально-методичних та інших ресурсів;

- вироблення чітких вимог до контингенту студентів та їх практична реалізація під час прийому (конкурсного відбору на навчання);

- організація навчального процесу, адекватна сучасним тенденціям розвитку національної та світової вищої школи та рівню розвитку суспільства й економіки;

- визначення умов та параметрів системи атестації студентів;

- розроблення та реалізація нових освітніх технологій;

- контроль освітньої діяльності та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання і на всіх рівнях – вищого навчального закладу, держави та на міжнародному рівні [1, 110].

Характерною особливістю розвитку вищої медичної освіти у Великій Британії науковці відзначають проведення *радикальних* якісних змін (друга половина ХХ – початок ХХІ століття). Підтвердження цієї думки знаходимо у працях І. Паламаренко, яка досліджувала специфіку професії “Сімейний лікар – лікар загальної практики” у даній країні. Було проаналізовано організаційні засади професійної підготовки лікарів. Особлива увага приділялась професійній орієнтації та професійному відбору абітурієнтів до вступу, що характеризується високим конкурсом, обмеженою кількістю місць та високими академічними вимогами [9, 6].

До таких якісних змін відносяться нові підходи

до контролю якості освітніх послуг, що здійснюють як національні, так і міжнародні агентства. Найбільш відомими й визнаними міжнародними національними організаціями з контролю якості освіти є:

- Агентство із забезпечення якості (Велика Британія) – Quality Assurance Agency (QAA), яке проводить регулярні атестації всіх англійських ВНЗ, а також акредитує всі міжнародні програми, в яких вони беруть участь, якщо присуджуються їх дипломи і ступені.

- Акредитовані програми MBA (Велика Британія) – Accredited Master: Business Administration (AMBA). Ця агенція акредитує програми магістра, адміністрування MBA англійських і зарубіжних ВНЗ. Вона є найбільш престижною системою акредитації в світі для програм MBA.

Вища медична школа Великої Британії, як і багато інших університетських ступенів, має свій внутрішній дизайн медичних шкіл і постановки критеріїв оцінок. Ця практика відрізняється від, наприклад, Сполучених Штатів Америки, де національна експертиза ліцензування практикується більше 20 років. Кожен магістрант у Великобританії, отримуючи підсумкову оцінку в медицині є предметом пильного дослідження за яким спостерігає призначений зовнішній екзаменатор.

Забезпечення якості медичної освіти здійснює *Генеральна медична рада Великобританії (GMC)*, котра має можливість повністю змінити своє схвалення будь-якого медичного студентського навчального курсу, якщо даний курс не відповідає очікуваним стандартам. У зв'язку з підходами Великобританії до отримання вищої освіти, перші ступені в галузі медицини включають інтегровану програму навчання і професійної практики, що охоплює кілька рівнів. Остаточні підсумки кваліфікації, як правило, відповідають очікуванням кваліфікації вищої освіти на рівні 7 (ступінь британського магістра). Ці ступені можуть зберігатися, з історичних причин, "Бакалавр медицини, бакалавр хірургії" і скорочено MBChB або MBBS [14].

Після завершення програми лікар може вибрати спеціалізацію в одній області, що включає додаткові оцінки і іспити.

Для навчання в якості лікаря загальної практики (ЛЗП), після завершення програми "Foundation", лікар повинен провести вісімнадцять місяців в лікарні, займаючи посади в різних лікарняних спеціальностях – часто в педіатрії, психіатрії, геріатрії (догляд за людьми похилого віку) та акушерства і гінекології. ЛЗП

(лікар загальної практики) також має провести півтора року на практиці за фахом – стажист в загальних практиках. Після завершення цієї підготовки і складання відповідних іспитів, лікар може стати ЛЗП, може практикувати самостійно [14].

Щодо навчання в аспірантурі, то особливістю є те, що лікарі саме у лікарні складають відповідні іспити в межах обраної спеціальності (наприклад, член Королівського коледжу лікарів ЧКОЛ, член Королівського коледжу хірургів ЧККХ) і конкурентний процес відбору (співбесіда) для Спеціальності Реєстратора (СР) і в кінцевому підсумку Консультант по завершенню СЗН (свідоцтво про закінчення навчання), що є найвищим рівнем за фахом (за винятком університетських професорів) [14].

У Сполученому Королівстві навчання лікарів буде швидко розвиватися протягом наступних дванадцяти місяців, з введенням перегляду чи ревізії знань. Лікар, після завершення їхніх двох фундаментних років, буде визначений для однієї спеціальності (включаючи лікарів загальної практики) і навчатися виключно в цій спеціальності протягом певного періоду років (зазвичай сім) перед присудженням СЗН (свідоцтво про закінчення навчання). Ці зміни будуть відбуватися у відповідності з постановою уряду щодо плану по модернізації медичної професії [14].

Висновки. Таким чином, хоча система регуляції відносин в галузі охорони здоров'я існує більше 160 років й має величезний досвід забезпечення ефективної незалежної регуляції, організації, що працюють у цій галузі не можуть стояти осторонь дискусій щодо майбутньої конфігурації системи регуляції професійної діяльності й надалі будуть переслідувати мету захисту пацієнтів, суспільства й підтримки високих стандартів освіти і медичної практики.

Отже, без розвитку системи якості у медичній освіті в Великій Британії, є ризик перетворитись на країну, університети якої випускають неконкурентоспроможних спеціалістів. Оцінка якості освіти виступає як важливий механізм забезпечення ефективності останньої, а моніторинг повинен носити системний характер.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабин І. *Формування системи забезпечення якості вищої освіти* / І.Бабин // *Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Документи і матеріали.* – Ч 2. / Упоряд.: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбащ, В.Д.Щинкарук, В.В.Грубінко, І.І.Бабин; За ред. С.М.Ніколаєнка. – Т.: Вид-во ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2004. – С.109–117.

2. Верховляд О., Романовська Ю., Романовський О. Проблеми міжнародної співпраці у сфері вищої освіти: контроль за якістю освіти. Національний і міжнародний аспекти / О. Верховляд, Ю. Романовська, О. Романовський // Вища школа, №1. – 2010. – С. 15–24.

3. Высшее образование в XXI в.: подходы и практические меры / ЮНЕСКО. Париж, 5-9 октября 1998 г. // *Alma Mater*. – 1998. – № 11. – С. 3–9.

4. Высшее образование в XXI в. Соответствие высшего образования требованиям современности // *Alma-Mater*. – 1998. – № 12. – С. 23 – 26.

5. Европейский союз на пороге XXI века: выбор стратегии развития / [Под ред. Ю.А. Борко и О.В. Буториной]. – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 287 с.

6. Загородній А. Європейська система забезпечення якості вищої освіти / А. Загородній // Вища школа. – № 4, 2006. – С. 15–22.

7. Зінковський Ю. Стандартизація освіти як імператив реформування вищої школи / Ю. Зінковський // Вища школа. Науково-практичне видання. 2010. – № 1. – 128 с. – С. 24–31.

8. Казаков В.М, Талаласенко О.М, Первак М.Б. Новітні тенденції розвитку європейської медичної освіти // Науково-практичний журнал “Медична освіта”, №2, 2009. – С. 40–44.

9. Паламаренко І. О. Професійна підготовка сімейних лікарів у вищих медичних школах Великої Британії: автореферат дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Інна Олексіївна Паламаренко; Каб. Міні. України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К.: [б. в.], 2012. – 20 с.

10. Пальчук М. Еволюційний розвиток професійної підготовки виробничого персоналу в країнах ЄС: досвід Великої Британії / М. Пальчук // Вища школа. Науково-практичне видання № 2, – 2011 р. – 128 с. – С. 85–99.

11. Реформа и развитие высшего образования. Программный документ. – Париж: ЮНЕСКО, 1995. – 56 с.

12. Сагинова О.В. Проблемы и перспективы интернационализации высшего образования (на примере Российской экономической академии им. Г.В. Плеханова): [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.edit.muh.ru/content/conf/Saginova.htm>; див. також: www.unesco.org/education/educprog/am/conventions/speur.html.

13. Стандарти вищої освіти <http://www.educationua.net/silovs-384-1.html>

14. Стандарти медичної освіти й професійної підготовки у Великій Британії https://en.wikipedia.org/wiki/Medical_education_in_the_United_Kingdom

15. Стандарти системи освіти України та Великої Британії <http://www.educationua.net/silov-381.html>.

REFERENCES

1. Babyn, I. (2004). *Formuvannia systemy zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity. Osnovni*

zasady rozvytku vyshchoi osvity Ukrainy v konteksti Bolonskoho protsesu [Formation of the system of quality assurance in higher education. Basic principles of the development of higher education in Ukraine in the context of the Bologna Process]. *Dokumenty i materialy*, part 2. S.M.Nikolaienko (Ed.). Ternopil: Vyd-vo TNPU im.V.Hnatiuka pp.109–117. [in Ukrainian].

2. Verkhohliad, O., Romanovska, Yu. & Romanovskiy, O. (2010). *Problemy mizhnarodnoi spivpratsi u sferi vyshchoi osvity: kontrol za yakistiu osvity. Natsionalnyi i mizhnarodnyi aspekty* [Problems of international cooperation in the sphere of higher education: control over the quality of education. National and international aspects]. *Vyshcha shkola*, no.1, pp.15–24. [in Ukrainian].

3. *Vysshee obrazovanye v XXI. Podkhody y prakticheskiye mery* (1998). [Approaches and Practical Measures]. YuNESKO. Alma Mater, no. 11, pp. 3–9. [in Russian].

4. *Vysshee obrazovanye v XXI. Sootvetstviye vyssheho obrazovaniya trebovaniyam sovremennosti* (1998). [The correspondence of higher education to the requirements of modernity]. Alma-Mater, no. 12, pp. 23–26. [in Russian].

5. Boroko, Yu.A. & Butoryna, O.V. (Ed.). (2001). *Evropeyskiy soiuz na porohe XXI vek. Vybor strategiy razvytiya* [European Union at the dawn of the twenty-first century: the choice of a development strategy]. Moscow: Edytoryal URSS, 287p. [in Russian].

6. Zahorodnii, A. (2006). *Yevropeyska sistema zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity* [European System of Quality Assurance in Higher Education]. *Vyshcha shkola*, no. 4, pp. 15–22. [in Ukrainian].

7. Zinkovskiy, Yu. (2010). *Standartyzatsiia osvity yak imperatyv reformuvannia vyshchoi shkoly* [Standardization of education as an imperative for the reform of higher education]. *Vyshcha shkola. Naukovo-praktychne vydannia*. No.1, 128p., pp. 24–31. [in Ukrainian].

8. Kazakov, V.M, Talalaienko, O.M. & Pervak, M.B. (2009). *Novitni tendentsii rozvytku yevropeiskoi medychnoi osvity* [Recent trends in the development of European medical education]. *Naukovo-praktychni zhurnal “Medychna osvita”*, no.2, pp. 40–44. [in Ukrainian].

9. Palamarenko, I. O. (2012). *Profesiina pidhotovka simeinykh likariv u vyshchykh medychnykh shkolakh Velykoi Brytanii* [Professional training of family doctors in higher medical schools in Great Britain]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, 20 p. [in Ukrainian].

10. Palchuk, M. (2011). *Evolutsiyni rozvytok profesiinoy pidhotovky vyrobnychoho personalu v kraynakh YeS: dosvid Velykoi Brytanii* [Evolutionary development of professional training of production personnel in EU countries: the experience of the Great Britain]. *Vyshcha shkola. Naukovo-praktychne vydannia*. No. 2, 128 p, pp. 85–99. [in Ukrainian].

11. *Reforma y razvytye vyssheho obrazovaniya* (1995). [Reform and development of higher education.].

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Prohrammnyi dokument. Paryzh: YuNESKO, 56 p. [in English].

12. Sahynova, O.V. Problemy u perspektyvy unternatsyonalizatsyy vyssheho obrazovanyia (na prymerе Rosyyskoi ekonomycheskoї akademy [Problems and Prospects for the Internationalization of Higher Education (by the example of the Russian Economic)]. [Electronic resource]. Available at: <http://www.edit.muh.ru/content/conf/Saginova.htm>; div. takozh: www.unesco.org/education/educprog/am/conventions/spour.html. [in Russian].

13. Standarty vyshchoї osvity [Standards for Higher Education] <http://www.educationua.net/silovs-384-1.html> [in Ukrainian].

14. Standarty medychnoi osvity ta profesiinoї pidhotovky u Velykii Brytanii [Standards of Medical Education and Training in the UK] https://en.wikipedia.org/wiki/Medical_education_in_the_United_Kingdom [in Ukrainian].

15. Standarty systemy osvity Ukrainy ta Velykoi Brytanii [Standards of the education system of Ukraine and Great Britain] <http://www.educationua.net/silov-381.html>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 28.12.2017

УДК 377.81

Тетяна Варянюк, старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №1
Лариса Іванченко, старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №1
факультету лінгвістики Національного технічного університету України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Стаття містить інформацію, яка розкриває поняття “соціокультурна компетентність”. Оволодіти іноземною мовою в повному обсязі і не знати культури країни, мову якої вивчаємо, не знати менталітету людей, що говорять цією мовою, неможливо. Формування соціокультурної компетентності є обов'язковим компонентом комунікативної компетентності. Соціокультурна компетенція дає змогу правильно поводитися у конкретних ситуаціях, використовувати власний словниковий запас, розуміти значення слів у контексті, вибрати відповідну форму соціального етикету.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, іншомовна комунікативна компетентність, навчання іноземної мови.

Лім. 5.

Tetyana Varyanko, Senior Lecturer of the English for Technical Specialties Department №1
Larysa Ivanchenko, Senior Lecturer of the English for Technical Specialties Department №1
Faculty of Linguistics National Technical University of Ukraine
“Ihor Sikorskiy Kyiv Polytechnic Institute”

FORMATION OF SOCIOCULTURAL COMPETENCE OF STUDENTS AT ENGLISH LANGUAGE CLASSES

Foreign language learners have to master a number of competences: linguistic, pragmatic and sociocultural. The article highlights the conception of sociocultural competence. Language learning cannot be complete and profound without the knowledge of culture of the country and the mentality of native speakers.

Sociocultural competence is an integral part of foreign language communicative competence and can be considered as an integrative personal quality. It enables the learners to understand the context of the native speakers' language and choose language forms to achieve a desired communicative effect. The best way to develop sociocultural competence is to immerse in the natural language environment and communicate with native speakers. But the absence of such environment can be compensated with authentic materials.

Developing the student's sociocultural competence is of great importance, because their future work involves communication with people.

The students must be supplied with modern training packages, which include print and electronic media. All the students must have access to the web. The teacher helps them to develop independent abilities to search and process information on sociocultural topics. The authentic materials give examples how the language is used by native speakers, give authentic cultural information, motivate learners to master the language, prepare them for world communication. The knowledge of a foreign language helps to understand their native language and culture, contributes to intercultural communication, provides the access to foreign scientific literature, gives the opportunity to get international education and to understand other people. Nowadays a successful specialist must have skills of intercultural communication.

A person with sociocultural competence is able to see the relationships between different cultures. Moreover, has a critical or analytical understanding of ones own and other cultures. Sociocultural competence